

TUYÊN TRUYỀN, PHỔ BIẾN VỀ TRỢ GIÚP PHÁP LÝ CHO NGƯỜI NGHÈO TẠI VÙNG ĐỒNG BẰNG SÔNG CỬU LONG

LÊ VĂN THẮNG*

Thời gian qua, hoạt động tuyên truyền, nâng cao hiểu biết và ý thức chấp hành pháp luật của cá nhân, tổ chức thực hiện pháp luật về trợ giúp pháp lý cho người nghèo tại các tỉnh đồng bằng sông Cửu Long đã được quan tâm, chú trọng. Tuy nhiên, việc thực hiện hoạt động này vẫn còn nhiều khó khăn, hạn chế xuất phát từ cả nguyên nhân chủ quan và khách quan. Vì vậy, cần đánh giá lại thực trạng tuyên truyền, phổ biến về trợ giúp pháp lý cho người nghèo để đề ra các giải pháp nhằm bảo đảm thực hiện pháp luật về trợ giúp pháp lý cho người nghèo tại vùng đồng bằng sông Cửu Long thời gian tới.

Từ khóa: Tuyên truyền; phổ biến; trợ giúp pháp lý; người nghèo; khu vực đồng bằng sông Cửu Long.

In recent years, efforts to communicate, raise awareness of individuals to comply with legal regulations, and promote legal aid for the poor in the Mekong Delta provinces have received significant attention. However, the implementation of these activities still faces numerous challenges and limitations due to both subjective and objective causes. Therefore, it is essential to assess the current situation of legal aid communication and dissemination for the poor to propose solutions that ensure the effective implementation of these policies in the Mekong Delta region.

Keywords: Communication; dissemination; legal aid; the poor; Mekong Delta region.

NGÀY NHẬN: 16/11/2024

NGÀY PHẢN BIỆN, ĐÁNH GIÁ: 20/12/2024

NGÀY DUYỆT: 14/02/2025

DOI: <https://doi.org/10.59394/qlnn.349.2025.1100>

1. Đặt vấn đề

Trợ giúp pháp lý là chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước nhằm tạo điều kiện để mọi công dân, đặc biệt là người nghèo có cơ hội tiếp cận pháp luật, bảo đảm công bằng xã hội trong xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa, công bằng, dân chủ, văn minh.

Trải qua nhiều năm thực hiện, công tác

tuyên truyền, phổ biến trợ giúp pháp lý cho người nghèo tại các tỉnh đồng bằng sông Cửu Long đã đạt được nhiều kết quả tích cực. Các kết quả này thể hiện sự nỗ lực không ngừng của các cấp chính quyền địa phương, người thực hiện trợ giúp pháp lý và các chủ thể khác

* NCS, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

có liên quan trong việc phát triển và tăng cường thực hiện hoạt động trợ giúp pháp lý cho người nghèo trên địa bàn. Đồng thời, đây cũng là các yếu tố để đánh giá sự tiến bộ hay kém phát triển của công tác trợ giúp pháp lý cho người nghèo tại vùng này.

2. Thực trạng công tác tuyên truyền, phổ biến về trợ giúp pháp lý cho người nghèo tại vùng đồng bằng sông Cửu Long

a. Những kết quả đạt được

Hoạt động truyền thông về trợ giúp pháp lý trên cả nước nói chung và tại khu vực đồng bằng sông Cửu Long nói riêng luôn là hoạt động được Đảng, Nhà nước, Bộ Tư pháp, Cục Trợ giúp pháp lý và các trung tâm trợ giúp pháp lý nhà nước tại các tỉnh, thành phố quan tâm và triển khai thường xuyên.

Với mục tiêu truyền thông sâu rộng, kịp thời, hiệu quả hoạt động trợ giúp pháp lý chung trên toàn quốc đã được Cục Trợ giúp pháp lý thực hiện truyền thông thông qua nhiều phương tiện, bao gồm: các cổng thông tin điện tử, các bài viết cung cấp thông tin, phân tích, đánh giá, cập nhật thông tin pháp luật, xây dựng thông điệp về trợ giúp pháp lý, phát hành các ấn phẩm truyền thông...

Hiện nay, website của Cục Trợ giúp pháp lý tại đường dẫn <https://tgpl.moj.gov.vn> là nơi truyền thông các tin tức về hoạt động trợ giúp pháp lý của các cá nhân, tổ chức thực hiện trợ giúp pháp lý trên toàn quốc; đồng thời, cũng là phương tiện tạo điều kiện thuận lợi cho người dân chủ động tìm hiểu, thực hiện quyền được trợ giúp pháp lý của mình thông qua việc tuyên truyền những kiến thức pháp luật cơ bản về trợ giúp pháp lý, phổ biến các văn bản pháp luật, đăng tải thông tin địa chỉ của các trung tâm trợ giúp pháp lý nhà nước trên 63 tỉnh, thành phố và danh sách người trợ giúp pháp lý tại các trung tâm trợ giúp pháp lý nhà nước.

Tại đồng bằng sông Cửu Long, bên cạnh việc triển khai các biện pháp phổ biến, tuyên truyền chung, các sở Tư pháp và các trung tâm trợ giúp pháp lý nhà nước đã kết hợp thêm một số hình thức khác trên cơ sở hiểu rõ về điều kiện đặc thù của từng tỉnh và của khu vực đồng bằng sông Cửu Long nói

chung. Chẳng hạn, tại thành phố Cần Thơ, hoạt động tuyên truyền, phổ biến về trợ giúp pháp lý luôn là nhiệm vụ trọng tâm được Sở Tư pháp, Ủy ban nhân dân (UBND) thành phố và Trung tâm trợ giúp pháp lý thành phố chú trọng. Ngày 03/01/2023, UBND phố Cần Thơ đã ban hành Quyết định số 01/KH-UBND về việc thực hiện nhiệm vụ trọng tâm công tác trợ giúp pháp lý năm 2023. Trên cơ sở tối ưu hóa nguồn lực của địa phương, Cần Thơ cũng đã triển khai nhiều hình thức tuyên truyền tương đối đa dạng, đồng bộ và hiệu quả, trong đó bao gồm tổ chức các đợt truyền thông về trợ giúp pháp lý cho người nghèo, người yếu thế tại các xã, phường, thị trấn. Bên cạnh đó, Sở Tư pháp thành phố Cần Thơ đã phối hợp với Đài Phát thanh và Truyền hình thành phố Cần Thơ và Báo Cần Thơ xây dựng chuyên đề “trợ giúp pháp lý - điểm tựa người dân”, xây dựng chuyên đề trợ giúp pháp lý dành riêng cho người nghèo...

Tại tỉnh Bạc Liêu, hằng năm Trung tâm Trợ giúp pháp lý nhà nước tỉnh Bạc Liêu đã tổ chức thực hiện nhiều sự kiện truyền thông về trợ giúp pháp lý tại cơ sở, thực hiện tư vấn tại chỗ hàng trăm vụ việc; biên soạn, in ấn hàng chục nghìn tờ gấp pháp luật để phát miễn phí cho người dân, thực hiện hoạt động lồng ghép thông tin về chính sách trợ giúp pháp lý trên các phương tiện thông tin đại chúng. Để tạo điều kiện cho người nghèo tại các khu vực đặc biệt khó khăn được tiếp cận các thông tin về trợ giúp pháp lý, Trung tâm đã triển khai lắp đặt nhiều bảng tin, hộp tin về trợ giúp pháp lý tại trụ sở các cơ quan tiến hành tố tụng, UBND cấp xã, trụ sở ấp thuộc các xã đặc biệt khó khăn vùng bãi ngang ven biển.

Tại Cà Mau, Sở Tư pháp và Trung tâm Trợ giúp pháp lý nhà nước tỉnh Cà Mau chú trọng triển khai thực hiện bằng nhiều hình thức, như: phát hành tờ gấp pháp luật tại các cuộc truyền thông trợ giúp pháp lý, thực hiện lắp đặt thay thế kịp thời các bảng thông tin, tờ thông tin, danh sách trợ giúp viên pháp lý và luật sư ký hợp đồng trợ giúp pháp lý tại trụ sở cơ quan tiến hành tố tụng, cơ quan tiếp công dân...

b. Một số hạn chế, tồn tại

Thứ nhất, còn nhiều người nghèo tại vùng sâu, vùng xa chưa được tiếp cận với dịch vụ trợ giúp pháp lý và hoạt động truyền thông về trợ giúp pháp lý. Một bộ phận người nghèo trên khu vực đồng bằng sông Cửu Long còn chưa hiểu biết về chính sách trợ giúp pháp lý của Nhà nước, chưa chủ động thực hiện quyền của mình khi gặp các vướng mắc pháp luật, chưa tích cực tham gia các buổi tuyên truyền, phổ biến pháp luật.

Thứ hai, mặc dù hoạt động truyền thông trong thời gian qua đã có nhiều điểm tiến bộ, tuy nhiên các kênh truyền thông còn chưa thật sự gần gũi, thu hút, phong phú và hiện đại. Trên thực tế, nội dung tuyên truyền ở nhiều địa phương còn nhàm chán, lặp đi lặp lại, chưa có sự kết hợp âm thanh, hình ảnh để dễ tiếp cận với người dân, đặc biệt là nhóm người nghèo gặp khó khăn trong việc sử dụng tài liệu giấy, tài liệu chữ. Các trang báo, cổng thông tin điện tử chưa phản ánh đầy đủ, sinh động thực tế công tác trợ giúp pháp lý, chưa có nhiều các câu chuyện gần gũi, các hình thức khác dễ hiểu, dễ theo dõi như kịch, tiểu phẩm..., nên chưa thu hút sự quan tâm của xã hội và người dân về công tác này. Truyền thông đa phương tiện, công nghệ mới, mạng xã hội..., vẫn chưa được tận dụng hiệu quả vào việc xây dựng và truyền tải thông tin nên tốc độ truyền tải thông tin còn chậm, chưa tạo được hiệu ứng đám đông để tham gia các hoạt động tuyên truyền về trợ giúp pháp lý.

Thứ ba, việc phối hợp trong thực hiện truyền thông về trợ giúp pháp lý vẫn chưa được quan tâm đúng mức. Nhận thức về trợ giúp pháp lý của một số cơ quan, tổ chức, cá nhân, trong đó có cả các cơ quan truyền thông chưa đầy đủ, toàn diện, chưa thực sự tích cực phối hợp với cơ quan trợ giúp pháp lý nhà nước thực hiện truyền thông về trợ giúp pháp lý tới người nghèo.

Thứ tư, nguồn nhân lực thực hiện truyền thông còn hạn chế. Hiện nay, các chương trình tuyên truyền, phổ biến được thực hiện bởi các sở Tư pháp, UBND các tỉnh, thành phố, các trung tâm trợ giúp pháp lý nhà nước

đều là những hoạt động tuyên truyền, phổ biến có tính chất bao quát, rộng rãi, áp dụng chung cho tất cả người dân. Tuy nhiên, trong bối cảnh nhu cầu trợ giúp pháp lý tại đồng bằng sông Cửu Long còn rất cao, số lượng người thực hiện trợ giúp pháp lý mặc dù có xu hướng tăng nhưng chưa bắt kịp với nhu cầu thực tế, việc các trợ giúp viên, luật sư, tư vấn viên bảo đảm chuyên môn trợ giúp pháp lý với số lượng vụ việc lớn đã là rất khó khăn, vậy nên công tác tuyên truyền xuất phát từ đội ngũ trợ giúp pháp lý còn chưa được khai thác triệt để.

3. Một số giải pháp

Thứ nhất, các cơ quan nhà nước tiếp tục đẩy mạnh hoạt động phổ biến, giáo dục pháp luật theo Luật Phổ biến, giáo dục pháp luật năm 2012.

Theo quy định tại Điều 3 Luật Phổ biến, giáo dục pháp luật năm 2012, phổ biến, giáo dục pháp luật là trách nhiệm của toàn bộ hệ thống chính trị, trong đó Nhà nước giữ vai trò nòng cốt. Nhà nước bảo đảm nguồn lực cần thiết cho công tác phổ biến, giáo dục pháp luật; thực hiện xã hội hóa công tác phổ biến, giáo dục pháp luật; khen thưởng cơ quan, tổ chức, cá nhân có đóng góp tích cực trong công tác phổ biến, giáo dục pháp luật. Đồng thời, Nhà nước cũng bảo đảm, tạo điều kiện cho công dân thực hiện quyền và được thông tin về pháp luật.

Hoạt động phổ biến, giáo dục pháp luật về trợ giúp pháp lý tại đồng bằng sông Cửu Long có thể được tổ chức dưới các hình thức, như: họp báo, thông cáo báo chí; phổ biến pháp luật trực tiếp; tư vấn, hướng dẫn tìm hiểu pháp luật; cung cấp thông tin, tài liệu pháp luật; thông qua các phương tiện thông tin đại chúng, loa truyền thanh, internet, áp-phích, tranh cổ động; niêm yết tại trụ sở, bảng tin của cơ quan, tổ chức, khu dân cư; tổ chức thi tìm hiểu pháp luật; thông qua công tác xét xử, xử lý vi phạm hành chính, hoạt động tiếp công dân, giải quyết khiếu nại, tố cáo của công dân và hoạt động khác của các cơ quan trong bộ máy nhà nước; thông qua hoạt động trợ giúp pháp lý, hòa

giải ở cơ sở; lồng ghép trong hoạt động văn hóa, sinh hoạt của tổ chức chính trị và các đoàn thể, câu lạc bộ, tủ sách pháp luật và các thiết chế văn hóa khác ở cơ sở...

Việc phổ biến, giáo dục pháp luật về trợ giúp pháp lý cho người nghèo phải bảo đảm các nguyên tắc quy định tại Điều 5 *Luật Phổ biến, giáo dục pháp luật* năm 2012. Nội dung và hình thức phổ biến, giáo dục pháp luật về trợ giúp pháp lý cho người nghèo phải tránh tình trạng dân trải, thiếu trọng tâm, trọng điểm. Khi tuyên truyền, phổ biến, giáo dục pháp luật về trợ giúp pháp lý cho người nghèo, cần bảo đảm giải thích, phân tích cho người dân nắm được các quyền lợi và nghĩa vụ cơ bản trong việc thực hiện hoạt động trợ giúp pháp lý.

Bên cạnh đó, xây dựng và đưa vào sử dụng rộng rãi các cơ sở dữ liệu pháp luật điện tử, củng cố và phát triển hệ thống thông tin pháp luật phù hợp tại các cơ quan, tổ chức để người dân có thể truy cập và theo dõi; bảo đảm hoạt động phổ biến, giáo dục pháp luật phải dẫn đi vào nề nếp theo kế hoạch, chương trình cụ thể, phù hợp với nhóm đối tượng nhất định và điều kiện của địa bàn thực hiện.

Thứ hai, huy động mọi nguồn lực cần thiết để tham gia hoạt động phổ biến, giáo dục pháp luật về trợ giúp pháp lý cho người nghèo.

Chương III của *Luật Phổ biến, giáo dục pháp luật* năm 2012 đã phân tách rõ trách nhiệm phổ biến, giáo dục pháp luật của các cơ quan, tổ chức và cá nhân, như các cơ quan nhà nước, các tổ chức chính trị - xã hội - nghề nghiệp, các cơ sở giáo dục, gia đình và cá nhân các đại biểu (đại biểu Quốc hội, đại biểu Hội đồng nhân dân các cấp), cán bộ, công chức, viên chức... Ngoài đội ngũ cán bộ chuyên trách này, *Luật Phổ biến, giáo dục pháp luật* năm 2012 cũng khuyến khích và có chính sách hỗ trợ, tạo điều kiện cho các cá nhân, tổ chức, doanh nghiệp tham gia phổ biến, giáo dục pháp luật; huy động các nguồn lực xã hội đóng góp cho công tác phổ biến, giáo dục pháp luật. Vì vậy, bảo đảm thu hút hơn nữa các lực lượng đông đảo này tham gia hoạt động phổ biến, giáo dục pháp luật về trợ

giúp pháp lý cho người được trợ giúp pháp lý có thể thúc đẩy quá trình giáo dục này nhanh chóng đạt kết quả, mục tiêu đã đề ra.

Thứ ba, nâng cao năng lực của các cơ quan, tổ chức, cá nhân thực hiện hoạt động phổ biến, giáo dục pháp luật về trợ giúp pháp lý tới người nghèo.

Là chủ thể quan trọng thực hiện hoạt động phổ biến, giáo dục pháp luật về trợ giúp pháp lý cho người nghèo, việc chú trọng củng cố, phát huy vai trò của người làm công tác phổ biến, giáo dục pháp luật là hoạt động cần thiết phải tiến hành thường xuyên, liên tục; cần chú trọng bảo đảm các cơ quan, tổ chức thực hiện công tác này được kiện toàn, đủ thành phần, có quy chế làm việc rõ ràng để hoạt động theo đúng chức năng, nhiệm vụ được phân công. Các cá nhân làm công tác phổ biến, giáo dục pháp luật phải làm tốt vai trò trong việc tham mưu để triển khai hoạt động theo đúng kế hoạch, nội dung, nhiệm vụ đã được đề ra, phù hợp với tình hình tại địa phương. Đồng thời, cũng cần lưu ý việc đào tạo, bồi dưỡng cho nguồn lực này để nâng cao tinh thần trách nhiệm, kiến thức chuyên môn, nghiệp vụ trong quá trình thực hiện tuyên truyền, phổ biến, giáo dục pháp luật về trợ giúp pháp lý cho người nghèo □

Tài liệu tham khảo:

1. Cục Trợ giúp pháp lý Việt Nam (2023). *Tình hình cập nhật vụ việc trợ giúp pháp lý tham gia tố tụng, vụ việc trợ giúp pháp lý tham gia tố tụng thành công tháng 6/2023 trên Hệ thống quản lý tổ chức và hoạt động trợ giúp pháp lý*.
2. Cục Trợ giúp pháp lý Việt Nam (2023). *Báo cáo tổng kết công tác trợ giúp pháp lý hàng năm*.
3. Quốc hội (2012). *Luật Phổ biến, giáo dục pháp luật* năm 2012.
4. Quốc hội (2017). *Luật Trợ giúp pháp lý* năm 2017.
5. Bùi Huy Toàn (2024). *Trợ giúp pháp lý cho đồng bào dân tộc thiểu số khu vực Tây Bắc*. Luận án Tiến sĩ Luật học, Trường Đại học Luật Hà Nội.
6. *Một số vấn đề đặt ra trong chính sách pháp luật hỗ trợ pháp lý cho người nghèo, nhóm người yếu thế*. <https://dangcongsan.vn>, ngày 06/01/2023.